

SMERNICA RADY 2003/9/ES
z 27. januára 2003
ktorou sa ustanovujú minimálne štandardy pre prijímanie žiadateľov o azyl

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej bod 1 písm. b) prvého pododseku článku 63,

so zreteľom na návrh Komisie¹,

so zreteľom na stanovisko Európskeho parlamentu²,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a sociálneho výboru³,

so zreteľom na stanovisko Výboru regiónov⁴,

Keďže:

- (1) Spoločná azylová politika, vrátane spoločného európskeho azylového systému, tvoria základnú časť cieľa Európskej únie, ktorým je postupné vytvorenie oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti otvorenej pre tých, ktorých okolnosti skutočne donútili hľadať si ochranu v spoločenstve.
- (2) Európska rada na svojom osobitnom zasadnutí v Tampere v dňoch 15. a 16. októbra 1999 súhlasila, že bude pracovať na vytvorení spoločného európskeho azylového systému založeného na úplnom a rozsiahlom uplatňovaní Ženevského dohovoru o právnom postavení utečencov z 28. júla 1951, ktorý bol doplnený Newyorským protokolom z 31. januára 1967, a tým na zachovaní zásady nenavracania osôb.
- (3) Závery z Tampere ustanovujú, že spoločný európsky azylový systém by mal z krátkodobého hľadiska obsahovať spoločné minimálne podmienky na prijímanie žiadateľov o azyl.
- (4) Zavedenie minimálnych štandardov pre prijímanie žiadateľov o azyl je ďalším krokom k európskej azylovej politike.
- (5) Táto smernica rešpektuje základné práva a dodržiava zásady, ktoré uznáva najmä Charta základných práv Európskej únie. Táto smernica sa najmä snaží zabezpečiť úplne rešpektovanie ľudskej dôstojnosti a podporovať uplatňovanie článkov 1 a 18 uvedenej charty.
- (6) Čo sa týka zaobchádzania s osobami, ktoré spadajú do pôsobnosti tejto smernice sú členské štáty viazané záväzkami vyplývajúcimi z právnych dokumentov medzinárodného práva, ktorých sú zmluvnými stranami a ktoré zakazujú diskrimináciu.

¹ Ú. v. ES C 213 E, 31.7.2001, s. 286.

² Stanovisko doručené 25. apríla 2002 (v Úradnom vestníku zatiaľ neuvverejnené).

³ Ú. v. ES C 48, 21.2.2002, s. 63.

⁴ Ú. v. ES C 107, 3.5.2002, s. 85.

- (7) Mali by sa stanoviť minimálne štandardy pre prijímanie žiadateľov o azyl, ktoré im bežne postačia na zabezpečenie dôstojnej životnej úrovne a porovnateľné životné podmienky vo všetkých členských štátoch.
- (8) Harmonizácia podmienok na prijímanie žiadateľov o azyl by mala pomôcť obmedziť sekundárne pohyby žiadateľov o azyl ovplyvnené rôznymi podmienkami na ich prijímanie.
- (9) Prijímanie skupín so zvláštnymi potrebami by sa malo navrhnuť tak, aby tieto potreby spĺňalo.
- (10) Prijímanie žiadateľov, ktorí boli zadržaní, by malo byť navrhnuté tak, aby spĺňalo ich potreby v danej situácii.
- (11) Na zabezpečenie súladu s minimálnymi procesnými zárukami, ktoré pozostávajú v možnosti kontaktovať organizácie alebo skupiny osôb, ktoré poskytujú právnu pomoc, by sa mali poskytovať informácie o takýchto organizáciách a skupinách osôb.
- (12) Malo by sa zamedziť možnému zneužívaniu systému prijímania ustanovením prípadov na obmedzenie alebo zrušenie prijímacích podmienok pre žiadateľov o azyl.
- (13) Mala by sa zabezpečiť efektívnosť národných systémov prijímania a spolupráca medzi členskými štátmi v oblasti prijímania žiadateľov o azyl.
- (14) Mala by sa podporovať vhodná spolupráca medzi príslušnými orgánmi čo sa týka prijímania žiadateľov o azyl a mali by sa preto podporovať harmonické vzťahy medzi miestnymi spoločenstvami a ubytovacími centrami.
- (15) Samotnou povahou minimálnych štandardov je, aby členské štáty mali právomoc zaviesť alebo si ponechať priaznivejšie ustanovenia pre štátnych príslušníkov tretích krajín a osoby bez štátnej príslušnosti, ktorí žiadajú členský štát o medzinárodnú ochranu.
- (16) V tomto duchu sú členské štáty tiež vyzvané, aby uplatňovali ustanovenia smernice v súvislosti s postupmi pre rozhodovanie o žiadostiach o iné formy ochrany, ako sú tie, ktoré pre štátnych príslušníkov tretích krajín a osoby bez štátnej príslušnosti vyplývajú zo Ženevského dohovoru.
- (17) Implementácia tejto smernice by sa mala v pravidelných intervaloch vyhodnocovať.
- (18) Pretože ciele navrhovanej akcie, konkrétne zavedenie minimálnych štandardov pre prijímanie žiadateľov o azyl v členských štátoch nemôžu členské štáty dostatočne dosiahnuť a môžu sa ľahšie dosiahnuť na úrovni spoločenstva z dôvodu rozsahu a účinkov navrhovanej akcie, spoločenstvo môže prijať opatrenia v súlade s princípmi subsidiarity, ktoré sú uvedené v článku 5 zmluvy. V súlade s princípom proporcionality, ktorý je uvedený v zmienenom článku, táto smernica nepresahuje rámec, ktorý je nevyhnutný na účely dosiahnutia týchto cieľov.

- (19) V súlade s článkom 3 protokolu o postavení Spojeného kráľovstva a Írska, ktorý tvorí prílohu Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, Spojené kráľovstvo oznámilo listom zo dňa 18. augusta 2001 svoje želanie zúčastňovať sa prijímania a uplatňovania tejto smernice.
- (20) V súlade s článkom 1 uvedeného protokolu sa Írsko prijímania tejto smernice nezúčastňuje. Následkom toho a bez toho, aby bol dotknutý článok 4 vyššie uvedeného protokolu sa ustanovenia tejto smernice na Írsko nevzťahujú.
- (21) V súlade s článkami 1 a 2 protokolu o postavení Dánska, ktorý tvorí prílohu Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, sa Dánsko prijímania tejto smernice nezúčastňuje a preto nie je pre Dánsko ani záväzná a ani sa na neho nevťahuje.

PRIJALA TÚTO SMERNICU:

KAPITOLA I

ÚČEL, DEFINÍCIE A PÔSOBNOSŤ

Článok 1

Účel

Účelom tejto smernice je stanoviť minimálne štandardy pre prijímanie žiadateľov o azyl v členských štátoch.

Článok 2

Definície

Na účely tejto smernice:

- (a) “Ženevský dohovor” znamená Dohovor z 28. júla 1951 o právnom postavení utečencov, ktorý bol zmenený a doplnený Newyorským protokolom z 31. januára 1967;
- (b) “žiadosť o azyl” znamená žiadosť podanú štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti, ktorá sa môže chápať ako žiadosť o medzinárodnú ochranu členského štátu podľa Ženevského dohovoru. Každá žiadosť o medzinárodnú ochranu sa považuje za žiadosť o azyl, pokiaľ štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti výslovne nežiada o iný druh ochrany, o ktorý je možné požiadať osobitne;
- (c) “žiadateľ” alebo “žiadateľ o azyl” znamená štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osobu bez štátnej príslušnosti, ktorá podala žiadosť o azyl, v súvislosti s ktorou zatiaľ nebolo prijaté právoplatné rozhodnutie;
- (d) “rodinní príslušníci” znamenajú nasledujúcich rodinných príslušníkov žiadateľa, pokiaľ rodina existovala už v krajine pôvodu, ktorí sa zdržiavajú v tom istom členskom štáte v súvislosti so žiadosťou o azyl:

- (i) manželku žiadateľa o azyl alebo jeho družku, s ktorou žije v stálom zväzku, ak legislatíva alebo prax príslušného členského štátu zaobchádza podľa zákona o cudzincoch s nezosobášenými párami podobne ako s manželskými párami;
 - (ii) neplnoleté deti páru uvedeného v bode (i) alebo žiadateľa, pod podmienkou že nie sú vydaté resp. ženaté a sú závislé od žiadateľa, bez ohľadu na to, či sa narodili mimo manželského zväzku alebo boli adoptované podľa vnútroštátneho práva;
- (e) „utečenec“ znamená osobu, ktorá spĺňa požiadavky článku 1 písm. A Ženevského dohovoru;
 - (f) „postavenie utečenca“ znamená postavenie priznané členským štátom osobe, ktorá je utečencom a je ako taká prijatá na území daného členského štátu;
 - (g) „postupy“ a „odvolania“ znamenajú postupy a odvolania zavedené členskými štátmi v ich vnútroštátnom práve;
 - (h) „neplnoleté osoby bez sprievodu“ znamenajú osoby mladšie ako osemnásť rokov, ktoré prišli na územie členských štátov bez sprievodu dospelšej osoby, ktorá je za ne zodpovedná, či už podľa zákona alebo podľa zvykového práva, a pokiaľ si ich takáto osoba nezobrala právoplatne do opateru; patria sem neplnoleté osoby, ktoré ostali bez sprievodu potom, ako vstúpili na územie členských štátov;
 - (i) „prijímacie podmienky“ znamenajú celý súbor opatrení, ktoré členské štáty poskytnú žiadateľom o azyl v súlade s touto smernicou;
 - (j) „materiálne prijímacie podmienky“ znamenajú prijímacie podmienky, ktoré zahŕňajú ubytovanie, stravu a oblečenie, poskytované ako vecné dávky, alebo ako finančné príspevky alebo poukážky a denné dávky;
 - (k) „zadržanie“ znamená umiestnenie žiadateľa o azyl členským štátom na konkrétnom mieste, na ktorom je obmedzená sloboda pohybu žiadateľa;
 - (l) „ubytovacie centrum“ znamená akékoľvek miesto, ktoré sa používa na kolektívne ubytovanie žiadateľov o azyl.

Článok 3

Pôsobnosť

1. Táto smernica sa vzťahuje na štátnych príslušníkov tretích krajín a osoby bez štátnej príslušnosti, ktoré podali žiadosť o azyl na hraničnom priechode alebo na území členského štátu, pokiaľ môžu zostať na jeho území ako žiadatelia o azyl, ako aj na rodinných príslušníkov, ak sa na ne takáto žiadosť o azyl podľa vnútroštátneho práva vzťahuje.
2. Táto smernica sa nevzťahuje na prípady žiadostí o diplomatický alebo územný azyl podané zastupiteľstvám členských štátov.

3. Táto smernica sa neuplatní, ak sa uplatnia ustanovenia smernice Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov⁵.

4. Členské štáty sa môžu rozhodnúť, že budú uplatňovať túto smernicu v súvislosti s postupmi rozhodovania o žiadostiach o iné druhy ochrany, ako je ochrana vyplývajúca zo Ženevského dohovoru, pre štátnych príslušníkov tretích krajín alebo pre osoby bez štátnej príslušnosti, ktoré sa nepovažujú za utečencov.

Článok 4

Priaznivejšie ustanovenia

Členské štáty môžu zaviesť alebo si ponechať priaznivejšie ustanovenia v oblasti prijímacích podmienok pre žiadateľov o azyl a ďalších blízkych príbuzných žiadateľov, ktorí sa zdržiavajú v tom istom členskom štáte, ak sú na žiadateľovi závislí, alebo z humanitárnych dôvodov, pokiaľ sú tieto ustanovenia v súlade s touto smernicou.

KAPITOLA II

VŠEOBECNÉ USTANOVENIA O PRIJÍMACÍCH PODMIENKACH

Článok 5

Informácie

1. Členské štáty informujú žiadateľov o azyl v primeranej lehote, ktorá nesmie byť dlhšia ako pätnásť dní po podaní žiadosti o azyl príslušnému orgánu, aspoň o existujúcich výhodách a povinnostiach, ktoré musia splňať v súvislosti s prijímacími podmienkami.

Členské štáty zabezpečia, aby sa žiadateľom poskytovali informácie o organizáciách alebo skupinách osôb, ktoré poskytujú špeciálnu právnu pomoc a o organizáciách, ktoré by im mohli pomôcť alebo ich informovať o existujúcich prijímacích podmienkach, vrátane zdravotnej starostlivosti.

2. Členské štáty zabezpečia, aby informácie uvedené v odseku 1 mali písomnú formu a podľa možnosti v jazyku, o ktorom sa predpokladá, že by mu mohli žiadatelia rozumieť. Tieto informácie sa môžu prípadne poskytovať aj ústne.

Článok 6

Dokumentácia

1. Členské štáty zabezpečia, aby do troch dní od podania žiadosti príslušnému orgánu žiadateľ dostal doklad vydaný na jeho meno a potvrdzujúci jeho postavenie žiadateľa o azyl alebo dokazujúci, že má povolenie na pobyt na území členského štátu až do vybavenia jeho žiadosti alebo do jej preskúmania.

⁵ Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12.

Ak sa držiteľ takéhoto dokladu nemôže voľne pohybovať po celom území alebo po časti územia členského štátu, v doklade sa musí táto skutočnosť jasne uviesť.

2. Členské štáty sa môžu rozhodnúť, že tento článok neuplatnia, ak je žiadateľ o azyl zadržaný a počas preskúmania žiadosti o azyl podanej na hraničnom priechode alebo v rámci postupu pri rozhodovaní o práve žiadateľa zákonne vstúpiť na územie členského štátu. V osobitných prípadoch, počas preskúmania žiadosti o azyl, môžu členské štáty poskytnúť žiadateľom iný dôkaz rovnocenný dokladu uvedenému v odseku 1.

3. Doklad uvedený v odseku 1 nemusí potvrdzovať totožnosť žiadateľa o azyl.

4. Členské štáty prijímú opatrenia potrebné na vydávanie dokladu uvedeného v odseku 1 žiadateľom o azyl, ktorý musí platiť po celú dobu, kým majú povolenie zdržiavať sa na území príslušného členského štátu alebo na jeho hraniciach.

5. Členské štáty môžu žiadateľom o azyl vydať cestovný doklad, ak si závažné humanitárne dôvody vyžadujú ich prítomnosť v inom štáte.

Článok 7

Pobyt a sloboda pohybu

1. Žiadatelia o azyl sa môžu voľne pohybovať po území hostiteľského členského štátu alebo v rámci územia, ktoré mu tento členský štát vyčlení. Vyčlenená oblasť nemôže ovplyvniť neodňateľnú sféru súkromného života a musí umožňovať dostatočný rozsah záruk prístupu ku všetkým výhodám vyplývajúcim z tejto smernice.

2. Členské štáty môžu rozhodnúť o mieste pobytu žiadateľa o azyl z dôvodu verejného záujmu, verejného poriadku alebo v prípade potreby aj z dôvodu rýchleho spracovania a efektívneho monitorovania jeho žiadosti.

3. Ak sa ukáže, že je to nevyhnutné, napríklad z právnych dôvodov alebo z dôvodov verejného poriadku, členské štáty môžu držať žiadateľa na určitom mieste v súlade s ich vnútroštátnym právom.

4. Členské štáty môžu podmieniť zabezpečovanie materiálnych prijímacích podmienok skutočným pobytom žiadateľov na konkrétnom mieste, ktoré určia členské štáty. Takéto rozhodnutie, ktoré môže mať všeobecnú povahu, sa prijíma individuálne a zavedie vnútroštátnou legislatívou.

5. Členské štáty ustanovia možnosť poskytovať žiadateľom dočasné povolenie na opustenie miesta pobytu uvedeného v odsekoch 2 a 4 a/alebo vyčlenenej oblasti uvedenej v odseku 1. Rozhodnutia sa prijímajú individuálne, objektívne a nestranne a ak je rozhodnutie zamietavé, musia sa uviesť dôvody.

Žiadateľ nemusí žiadať o povolenie dostaviť sa na úrady alebo súdy, ak je jeho prítomnosť nutná.

6. Členské štáty musia od žiadateľov vyžadovať, aby príslušné orgány informovali o súčasnej adrese a čo najskôr oznamovali týmto orgánom každú zmenu adresy.

Článok 8

Rodiny

Členské štáty príjmu, pokiaľ je to možné, príslušné opatrenia na zlučovanie rodín, ktoré sa zdržiavajú na ich území, ak príslušný členský štát poskytne žiadateľom ubytovanie. Takéto opatrenia sa implementujú so súhlasom žiadateľa o azyl.

Článok 9

Lekárske vyšetrenie

Členské štáty môžu vyžadovať lekárske vyšetrenie žiadateľov z dôvodov ochrany zdravia obyvateľstva.

Článok 10

Školská dochádza a vzdelávanie neplnoletých osôb

1. Členské štáty umožnia deťom žiadateľov o azyl mladším ako 18 rokov a žiadateľom o azyl, ktorí sú neplnoletí, prístup do vzdelávacieho systému za podobných podmienok ako štátnym príslušníkom hostiteľského členského štátu dovtedy, kým sa skutočne nevykonajú opatrenia na ich vyhostenie alebo na vyhostenie ich rodičov. Takéto vzdelávanie sa môže poskytovať v pobytových centrách.

Príslušný členský štát môže ustanoviť, že takýto prístup musí umožňovať štátny vzdelávací systém.

Neplnoleté osoby musia byť mladšie ako je zákonný vek plnoletosti v členskom štáte, v ktorom bola podaná žiadosť o azyl alebo kde sa žiadosť preskúmava. Členské štáty nesmú odmietnuť stredoškolské vzdelávanie len z dôvodu, že neplnoletá osoba dosiahla plnoletosť.

2. Prístup do vzdelávacieho systému sa nesmie odložiť o viac ako tri mesiace od dátumu podania žiadosti o azyl neplnoletou osobou alebo rodičmi neplnoletej osoby. Táto lehota sa môže predĺžiť na jeden rok, ak ide o odborné vzdelávanie, s cieľom uľahčiť prístup do vzdelávacieho systému.

3. Ak prístup do vzdelávacieho systému, ktorý je ustanovený v odseku 1, nie je možný kvôli zvláštnej situácii, v ktorej sa neplnoletá osoba nachádza, členský štát môže ponúknuť iné vzdelávacie programy.

Článok 11

Zamestnanie

1. Členské štáty určia lehotu, počínajúc dňom podania žiadosti o azyl, počas ktorej žiadateľ nemá prístup na trh práce.

2. Ak sa do jedného roku od podania žiadosti o azyl neprijme prvostupňové rozhodnutie o žiadosti a toto meškanie nie je možné pripísať žiadateľovi, členské štáty rozhodnú o podmienkach, za akých žiadateľovi umožnia prístup na trh práce.
3. Prístup na trh práce sa nemôže odmietnuť počas odvolacích konaní, ak odvolanie proti zamietnutiu žiadosti v riadnom konaní, má odkladný účinok, až do oznámenia zamietnutia odvolania.
4. Z dôvodov politik trhov práce môžu členské štáty uprednostniť občanov EÚ a štátnych príslušníkov zmluvných strán Dohody o Európskom hospodárskom priestore a tiež štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa na ich území zdržiavajú zákonne.

Článok 12

Odborná príprava

Členské štáty môžu žiadateľom o azyl povoliť prístup k odbornej príprave bez ohľadu na to, či majú prístup na trh práce alebo nie.

Prístup k odbornej príprave súvisiacej s určitou pracovnou zmluvou závisí od toho, či žiadateľ má prístup na trh práce v súlade s článkom 11.

Článok 13

Všeobecné pravidlá o materiálnych prijímacích podmienkach a zdravotnej starostlivosti

1. Členské štáty zabezpečia pre žiadateľov materiálne prijímacie podmienky potom, ako podajú žiadosti o azyl.
2. Členské štáty príjmu ustanovenia o materiálnych prijímacích podmienkach s cieľom zabezpečiť životnú úroveň adekvátnu zdraviu žiadateľov a dostatočnú na zabezpečenie ich živobytia.

Členské štáty zabezpečia zachovanie životnej úrovne s ohľadom na osobitnú situáciu osôb so zvláštnymi potrebami, v súlade s článkom 17, ako aj s ohľadom na situáciu osôb, ktoré sú zadržané.

3. Členské štáty môžu podmieniť zabezpečovanie všetkých alebo niektorých materiálnych prijímacích podmienok a zdravotnej starostlivosti tým, že žiadatelia nemajú dostatok prostriedkov na udržanie životnej úrovne primeranej ich zdravotnému stavu a nemajú dostatok prostriedkov na živobytie.
4. Členské štáty môžu od žiadateľov vyžadovať, aby kryli alebo prispievali ku krytiu nákladov na zabezpečenie materiálnych prijímacích podmienok a zdravotnej starostlivosti ustanovenej v tejto smernici podľa ustanovenia odseku 3, ak žiadateľ má dostatok zdrojov, napríklad ak primeranú dobu pracuje.

Ak sa zistí, že žiadateľ mal dostatok prostriedkov na krytie zabezpečenia materiálnych prijímacích podmienok a zdravotnej starostlivosti v čase, kedy mu boli tieto základné potreby hrazené, členské štáty môžu požiadať žiadateľa o azyl o náhradu týchto nákladov.

5. Materiálne prijímacie podmienky môžu byť zabezpečené v podobe vecných dávok alebo v podobe finančných príspevkov alebo poukážok alebo kombináciou týchto spôsobov.

Ak členské štáty zabezpečia materiálne prijímacie podmienky v podobe finančných príspevkov alebo poukážok, ich výška sa určí v súlade so zásadami uvedenými v tomto článku.

Článok 14

Spôsoby zabezpečovania materiálnych prijímacích podmienok

1. Ak sa poskytuje ubytovanie, malo by mať jednu z uvedených podôb, alebo ich kombináciu:

- (a) priestory používané na účely ubytovania žiadateľov počas preskúmania žiadostí o azyl podaných v mieste hraničného priechodu;
- (b) ubytovacie centrá, ktoré zabezpečujú primeranú životnú úroveň;
- (c) súkromné domy, byty, hotely alebo iné zariadenia prispôbené na účely ubytovania žiadateľov.

2. Členské štáty zabezpečia žiadateľom, ktorým je poskytnuté ubytovanie uvedené v odseku 1 písm. (a), (b) a (c):

- (a) ochranu ich rodinného života;
- (b) možnosť komunikovať s príbuznými, právnymi poradcami a zástupcami vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) a mimovládny organizáciami (MVO) uznávanými členskými štátmi.

Členské štáty venujú zvláštnu pozornosť predchádzaniu útokom v priestoroch a ubytovacích centrách uvedených v odseku 1 písm. a a b.

3. Členské štáty zabezpečia, kde to prichádza do úvahy, aby neplnoleté deti žiadateľov alebo žiadatelia, ktorí sú neplnoletými osobami, boli umiestnené spolu so svojimi rodičmi alebo s dospelým rodinným príslušníkom, ktorý je za nich zodpovedný podľa zákona alebo na základe zvykového práva.

4. Členské štáty zabezpečia, aby boli žiadatelia premiestňovaní z jedného ubytovacieho zariadenia do druhého len v nevyhnutných prípadoch. Členské štáty žiadateľom umožnia informovať svojich právnych zástupcov o ich presune a oznámiť im novú adresu.

5. Osoby, ktoré pracujú v ubytovacích zariadeniach, musia byť primerane vyškolené a sú viazané povinnosťou zachovávať mlčanlivosť, ako je definovaná vo vnútroštátnom práve v súvislosti s akýmikoľvek informáciami získanými počas výkonu práce.

6. Členské štáty môžu zapojiť žiadateľov do hospodárenia s materiálnymi zdrojmi a nemateriálnymi stránkami života v centre prostredníctvom poradných rád alebo rád zastupujúcich osoby ubytované v centre.

7. Právni poradcovia alebo zástupcovia žiadateľov o azyl a zástupcovia vysokého komisára OSN pre utečencov alebo nevládných organizácií, určené týmito organizáciami a uznané príslušným členským štátom, majú mať prístup do týchto ubytovacích centier alebo iných ubytovacích zariadení s cieľom pomôcť uvedeným žiadateľom o azyl. Obmedzenia takéhoto prístupu sa môžu uložiť len z dôvodov týkajúcich sa bezpečnosti centier alebo zariadení a žiadateľov o azyl.

8. Členské štáty môžu vo výnimočných prípadoch stanoviť spôsoby zabezpečovania materiálnych prijímacích podmienok, ktoré sa líšia od spôsobov uvedených v tomto článku, na primeranú dobu, ktorá má byť čo najkratšia, ak:

- je potrebné počiatočné posúdenie špeciálnych potrieb žiadateľa,
- materiálne prijímacie podmienky, ako sú uvedené v tomto článku, nie sú v určitej geografickej oblasti k dispozícii,
- sú vyčerpané ubytovacie kapacity, ktoré sú bežne k dispozícii,
- ak je žiadateľ o azyl vo väzbe alebo zadržovaný v mieste hraničného priechodu.

Tieto odlišné podmienky musia v každom prípade pokrývať základné potreby.

Článok 15

Zdravotná starostlivosť

1. Členské štáty zabezpečia poskytovanie nevyhnutnej zdravotnej starostlivosti pre žiadateľov, ktorá zahŕňa aspoň pohotovostnú zdravotnú starostlivosť a nevyhnutnú liečbu chorôb.

2. Členské štáty poskytnú nevyhnutnú lekársku alebo inú pomoc osobám so zvláštnymi potrebami.

KAPITOLA III

OBMEDZENIE ALEBO ZRUŠENIE PRIJÍMACÍCH PODMIENOK

Článok 16

Obmedzenie alebo zrušenie prijímacích podmienok

1. Členské štáty môžu obmedziť alebo upustiť od zabezpečovania prijímacích podmienok v týchto prípadoch:

- (a) ak žiadateľ o azyl:

- opustí miesto pobytu určené príslušným orgánom bez toho, aby ho o tom informoval, alebo bez povolenia, ak sa takéto povolenie vyžaduje, alebo
- nespĺnil si nahlasovacie povinnosti alebo povinnosti poskytovať informácie alebo sa nedostavil na osobný pohovor týkajúci sa azylového konania v primeranej lehote ustanovenej vnútroštátnym právom, alebo
- už podal žiadosť v tom istom členskom štáte.

Ak sa žiadateľ nájde alebo ak sa dobrovoľne prihlási príslušnému orgánu, na základe dôvodov jeho zmiznutia sa prijme náležité motivované rozhodnutie o opätovnom začatí zabezpečovania niektorých alebo všetkých prijímacích podmienok;

- (b) ak žiadateľ zatajil finančné zdroje a tým neodôvodnene využíval výhody zabezpečovania materiálnych prijímacích podmienok.

Ak sa zistí, že žiadateľ mal dostatok prostriedkov na krytie materiálnych prijímacích podmienok a zdravotnej starostlivosti v čase, kedy mu boli tieto základné potreby hrazené, členské štáty môžu požiadať žiadateľa o azyl o náhradu týchto nákladov.

2. Členské štáty môžu odmietnuť zabezpečenie podmienok v prípade, ak žiadateľ o azyl nepreukázal, že žiadosť podal po príchode do členského štátu ihneď, ako to bolo možné.
3. Členské štáty môžu určiť sankcie za závažné porušenie vnútorných pravidiel v ubytovacích centrách, ako aj za obzvlášť násilné správanie.
4. Rozhodnutia o obmedzení, zrušení alebo odmietnutí zabezpečiť prijímacie podmienky alebo o sankciách uvedených v odsekoch 1, 2 a 3 sa prijímajú individuálne, objektívne a nestranné a musia sa v nich uvádzať dôvody. Rozhodnutia musia vychádzať z konkrétnej situácie dotknutej osoby, najmä v súvislosti s osobami, na ktoré sa vzťahuje článok 17, berúc do úvahy princíp proporcionality. Členské štáty za každých okolností zabezpečia prístup k pohotovostnej zdravotnej starostlivosti.
5. Členské štáty zabezpečia, aby materiálne prijímacie podmienky neboli zrušené alebo obmedzené pred prijatím zamietavého rozhodnutia.

KAPITOLA IV

OPATRENIA PRE OSOBY SO ZVLÁŠTNÝMI POTREBAMI

Článok 17

Všeobecná zásada

1. Členské štáty zohľadnia osobitnú situáciu zraniteľných osôb, ako sú napríklad neplnoleté osoby, neplnoleté osoby bez sprievodu dospelaj osoby, postihnuté osoby, staršie osoby, tehotné ženy, slobodné matky/otcovia s deťmi mladšími ako 18 rokov alebo osoby, ktoré boli podrobené mučeniu, znásilnené alebo vystavené iným závažným podobám psychologického, fyzického alebo sexuálneho násillia, vo vnútroštátnej legislatíve, ktorou sa vykonávajú

ustanovenia kapitoly II týkajúce sa materiálnych prijímacích podmienok a zdravotnej starostlivosti.

2. Odsek 1 sa uplatní len na osoby, u ktorých sa na základe individuálneho zhodnotenia ich situácie zistí, že majú zvláštne potreby.

Článok 18

Neplnoleté osoby

1. Pri uplatňovaní ustanovení tejto smernice, ktoré sa týkajú neplnoletých osôb, musia členské štáty venovať hlavnú pozornosť maximálnym záujmom detí.

2. Členské štáty zabezpečia prístup k rehabilitačným službám pre tie deti, ktoré sú obeťami akéhokoľvek zneužívania, zanedbávania, vykorisťovania, mučenia alebo krutého, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania alebo ktoré trpeli kvôli ozbrojeným konfliktom, a zabezpečiť, aby bola vytvorená vhodná psychologická zdravotná starostlivosť a aby im v prípade potreby bolo poskytované kvalifikované poradenstvo.

Článok 19

Neplnoleté osoby bez sprievodu dospelaj osoby

1. Členské štáty čo najskôr prijímú opatrenia na zabezpečenie potrebného zastupovania neplnoletých osôb bez sprievodu prostredníctvom zákonného opatrovníka alebo v prípade potreby zástupcu organizácie, ktorá je zodpovedná za starostlivosť a blaho neplnoletých osôb, alebo akéhokoľvek iného vhodného spôsobu zastupovania. Pravidelné posudzovanie budú vykonávať príslušné orgány.

2. Neplnoleté osoby bez sprievodu, ktoré podajú žiadosť o azyl, sa od okamihu povolenia vstupu na územie až do momentu, kedy sú povinné opustiť hostiteľský členský štát, v ktorom požiadali o azyl alebo v ktorom sa ich žiadosť preskúmava, umiestnia:

- (a) spolu s dospelými príbuznými;
- (b) v pestúnskej rodine;
- (c) v ubytovacích centrách, ktoré sú špeciálne vybavené na ubytovanie neplnoletých osôb;
- (d) v inom ubytovacom zariadení vhodnom pre neplnoleté osoby.

Členské štáty môžu umiestniť neplnoleté osoby bez sprievodu, ktoré sú staršie ako 16 rokov, v ubytovacích centrách pre dospelých žiadateľov o azyl.

Pokiaľ je to možné, súrodenci majú zostať spolu, berúc do úvahy maximálne záujmy príslušných neplnoletých osôb, najmä vek a stupeň dospelosti. Zmeny miesta pobytu neplnoletých osôb bez sprievodu sa majú obmedziť na minimum.

3. Členské štáty, chrániac najlepšie záujmy neplnoletých osôb bez sprievodu, sa musia snažiť vyhľadať čo najskôr ich rodinných príslušníkov. V prípadoch, kedy by mohlo dôjsť k ohrozeniu života alebo bezúhonnosti neplnoletej osoby alebo jej blízkych príbuzných, najmä ak ostali v krajine pôvodu, sa musí zabezpečiť, aby sa zhromažďovanie, spracovávanie a distribúcia informácií týkajúcich sa týchto osôb vykonávali tajne, aby sa predišlo ohrozeniu ich bezpečnosti.

4. Osoby pracujúce s neplnoletými osobami bez sprievodu musia prejsť príslušnou odbornou prípravou čo sa týka potrieb týchto neplnoletých osôb a musia by viazaní povinnosťou zachovávať mlčanlivosť, ako je definovaná vo vnútroštátnom práve, v súvislosti s akýmkoľvek informáciami, ktoré počas svojej práce získajú.

Článok 20

Obete mučenia a násilia

Členské štáty zabezpečia, aby osobám, ktoré boli podrobené mučeniu, znásilnené alebo vystavené iných závažným násilným činom, bolo v prípade potreby poskytnuté ošetrovanie zranení spôsobených vyššie uvedenými činmi.

KAPITOLA V

ODVOLANIA

Článok 21

Odvovania

1. Členské štáty zabezpečia, aby zamietavé rozhodnutia týkajúce sa poskytnutia výhod podľa tejto smernice alebo rozhodnutia prijaté podľa článku 7, ktoré individuálne ovplyvnia žiadateľov o azyl, podliehali odvolaniu v rámci postupov ustanovených vo vnútroštátnom práve. Možnosť podať odvolanie alebo žiadosť o preskúmanie rozhodnutia pre súdnym orgánom by sa mala zaručiť aspoň ako posledná inštancia.

2. V takýchto prípadoch sa musia vo vnútroštátnom práve ustanoviť postupy prístupu k právnej pomoci.

KAPITOLA VI

ČINNOSTI NA ZLEPŠENIE ÚČINNOSTI SYSTÉMU PRIJÍMANIA

Článok 22

Spolupráca

Členské štáty musia Komisiu pravidelne informovať o údajoch týkajúcich sa počtu osôb, rozpísané podľa pohlavia a veku, na ktoré sa vzťahujú prijímacie podmienky a poskytovať úplné informácie o druhu, názve a formáte dokumentov uvedených v článku 6.

*Článok 23***Usmerňovanie, monitorovanie a kontrolný systém**

Členské štáty zabezpečia, s náležitým ohľadom na svoje ústavné systémy, aby sa zaviedlo príslušné usmerňovanie, monitorovanie a kontrola úrovne prijímacích podmienok.

*Článok 24***Zamestnanci a zdroje**

1. Členské štáty príjmu príslušné opatrenia na zabezpečenie nevyhnutného základného školenia pre orgány a ďalšie organizácie implementujúce túto smernicu o potrebách žiadateľov ako aj žiadateľiek.

2. Členské štáty pridelia zdroje potrebné v súvislosti s vnútroštátnymi ustanoveniami prijatými na implementáciu tejto smernice.

KAPITOLA VII

ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA*Článok 25***Správy**

Komisia podá do 6. augusta 2006 správu Európskemu parlamentu a Rade o uplatňovaní tejto smernice a navrhne potrebné zmeny a doplnenie.

Členské štáty zašlú do 6. februára 2006 Komisii všetky informácie, ktoré sú potrebné pre vypracovanie správy, vrátane štatistických údajov uvedených v článku 22.

Po predložení tejto správy musí Komisia predkladať správy Európskemu parlamentu a Rade o uplatňovaní tejto smernice aspoň raz za päť rokov.

*Článok 26***Transpozícia**

1. Členské štáty uvedú do 6. februára 2005 do platnosti zákony, iné predpisy a administratívne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou. Okamžite o nich budú informovať Komisiu.

Ak členské štáty prijímú takéto opatrenia, tieto musia obsahovať odkaz na túto smernicu alebo budú takýmto odkazom doplnené pri príležitosti ich oficiálneho uverejnenia. Metodiku týchto odkazov ustanovia členské štáty.

2. Členské štáty oznámia Komisii znenie ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré prijímú v oblasti týkajúcej sa vykonávania tejto smernice.

*Článok 27***Nadobudnutie účinnosti**

Táto smernica nadobúda účinnosť v deň jej uverejnenia v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

*Článok 28***Adresáti**

Toto rozhodnutie je adresované členským štátom v súlade so Zmluvou o založení Európskej Únie.

V Bruseli 27. januára 2003

Za Radu
predseda
G. PAPANDREOU
